

Preporod.info: Intervju sa visokim predstavnikom Christianom Schmidtom

Razgovarala: Amina Nuhanovic

Visoki predstavnik međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini Kristijan Šmit (Christian Schmidt) u intervjuu za *Preporod.info* govorio je o aktuelnim dešavanjima u našoj zemlji i prijetnjama po suverenitet i teritorijalni integritet države, u kontekstu retorike koja dolazi iz manjeg entiteta RS i njegovog predsjednika Milorada Dodika, koji u svojim izjavama iskazuju jasnu težnju za odcjepljenje ovog entiteta od Bosne i Hercegovine.

Jasne poruke uputio je kada je riječ o negiranju genocida i ratnih zločina ali i po pitanjima Rezolucije o Srebrenici, "svesrpskom saboru", državnoj imovini i brojnim drugim temama.

Osvrnuo se i na ugovor Islamske zajednice u BiH sa državom koji dvije decenije je na čekanju, te na pitanje izgradnje, interkulturnog centra Mevlana u Mostaru čiju izgradnju spore tamošnje vlasti.

Christian Schmidt: Situacija je vrlo jasna, Bosna i Hercegovina kao država je jedini subjekat prema međunarodnom pravu. Bosna i Hercegovina je država koju nisu osnovali entiteti, BiH je država koja je nasljednica Republike Bosne i Hercegovine, a Republika BiH je država koja ima višestoljetnu historiju. To je multietnička država. BiH je odgovor na mir, nakon svih onih strašnih dešavanja koje smo imali ovdje tokom '90-ih godina.

Dodao je kako je opredjeljenje međunarodne zajednice, ali svakog građanina ove zemlje, da Bosna i Hercegovini ostane onakva kakva jeste, odnosno neditirnut.

Christian Schmidt: Žao mi je što postoje neka pogrešna tumačenja onoga što se naziva okvir Dejtonskog sporazuma, neki to nazivaju originalnim Dejtonom. Međutim, sami Dejton dovoljno kaže. Kada je u pitanju tumačenje Dejtonskog sporazuma finalni tumač, osoba koja može tumačiti Dejtonski sporazum je visoki predstavnik, odnosno, to sam ja.

Naglašava da, i ako ima nekog razmišljanja o tome kako bi se mogla napraviti neka poboljšanja, to su stvari o kojima se treba razgovarati.

Christian Schmidt: Poboljšanja se mogu napraviti kada je u pitanju, npr. Aneks 4, odnosno Ustav Dejtonskog sporazuma. Ali, zlatno pravilo je da, ukoliko postoji potreba da se prilagode neke određene nadležnosti, odnosno ukoliko ima potrebe da se uvode neka nova tijela ili nove agencije, ili recimo da se razgovara o raspoređivanju prihoda, onda u tom slučaju su to stvari o kojima se treba razgovarati.

Svima koji žele da daju pozitivni doprinos ovoj zemlji, da naprave poboljšanja, poručio je da moraju imati na umu da treba sjesti i zajedno razgovarati o tim temama.

Christian Schmidt: Oni koji govore o raspadu trebaju biti svjesni da za takvu priču u Dejtonu ne postoje nikakvi temelji, dakle, ne postoji nikakav osnov. A međunarodna zajednica i Evropska unija uključujući i sve ostale imaju obavezu da rade u ovom pravcu. Ponekad je potrebno vrlo jasno reći kako stvari stoje i mislim da je ovo vrijeme kada treba biti vrlo jasan. Oni koji žele da se situacija u ovoj zemlji dalje nastavi mirno razvijati u jedinstvenoj Bosni i Hercegovini, u ujedinjenoj Evropi, mogu računati na mene.

Na pitanje, "a šta je s onima koji ne žele dobro ovoj zemlji i koji teže njenom raspadu kao što je Milorad Dodik", Schmidt je kazao da i za to postoje alati.

Christian Schmidt: Međunarodna zajednica ima na raspolaganju dosta alata, instrumenata, i ti instrumenti, uključuju, između

ostalog, i instrumente koje ima i Bosna i Hercegovina kao država. Prije svega, treba poštovati odluke koje su donijele institucije BiH, a ovo podrazumijeva posebno odluke koje je donio Ustavni sud. Ukoliko to nije slučaj, onda ja na to moram gledati kao na protivdejtonsko ponašanje. On ne može očekivati da će sve ove destruktivne ideje biti ideje koje će samo tako proći kod međunarodne zajednice. Ne radi se ovdje o postizanju samo nekih razmjena i dogovora, nego se radi o jednoj mirnoj budućnosti ove zemlje.

Kada je riječ o pitanju "srpskog sveta", Schmidt je pozvao sve odgovorne ljude u regionu da na umu stalno imaju odgovornost, koja je, kako navodi, odgovornost, ne samo prema njihovoj zemlji i prema njihovom entitetu, nego i odgovornost prema cijelom regionu.

Christian Schmidt: Imam utisak, ovo se odnosi na Beograd, da odgovorni politički akteri imaju svijest o tome da je ovo sve skupa jedan izazov. Ako je namjera da ovaj „srpski svet“, odnosno sabor, bude jedan koncept koji samo radi na intenziviranju saradnje između svih pripadnika srpskog naroda, to je onda nešto što je ok. Ali, moramo na to isto tako vrlo pažljivo gledati kako bismo vidjeli da li, u stvari iza toga stoji jedan zahtjev da svi pripadnici jedne etničke grupe, odnosno pripadnici jednoga naroda žive u jednoj državi jer je to jedno razmišljanje koje više pripada 19. stoljeću. Ako pogledate situaciju u zemljama širom EU vidjet ćete da u svim tim zemljama imate različite manjine ili pripadnike nekih različitih nacija koji žive na jednom području, u jednoj zemlji i upravo je i uspjeh nakon Drugog svjetskog rata bio u tome da su sve te etničke grupe i svi ti narodi bili u mogućnosti da bez diskriminacije ostanu da žive tamo i na onom području gdje to žele.

Ako pitate, recimo, glavnog tužioca iz Haškog tribunala koje je on nacionalnosti, govorimo o gospodinu Serge Brammertzu, svako bi rekao: On je Belgijanac, i to je tačno. Ali kada govorimo o etničkoj pripadnosti, on je Nijemac. On je

pripadnik te njemačke zajednice koja ima svoje vlastite organe uprave, ali on je zapravo u Belgiji i nema nikakve sumnje u tome da je njegova pripadnost, njegova lojalnost, prema Belgiji i belgijskoj državi. I niko ne poziva da se svi Nijemci ili svi Italijani nađu i žive u jednoj državi. Stvar o kojima se priča jeste da li oni imaju pravo na slobodno kretanje, da li imaju pravo na svoj kulturni identitet i jesu li ravnopravni sa svim ostalim građanima. To su prava pitanja.

Naglasio je kako postoji potreba da se prilagodimo onim unapređenjima koji nam je donijelo 21. stoljeće.

Christian Schmidt: Mislím da nijedan građanin BiH koji je srpske nacionalnosti nema manja prava nego što imaju recimo pripadnici srpskog naroda u Crnoj Gori, Sjevernoj Makedoniji, Srbiji, u Njemačkoj, tako da ne razumijem zašto postoji ova stalna potreba za demarkacijom.

Visoki predstavnik u BiH dao je jasan odgovor i srbijanskom predsjedniku Aleksandru Vučiću koji zadnjih dana vodi rasprave o državnoj imovini, a koje su došle neposredno nakon održavanja svesrpskog sabora.

Christian Schmidt: Ja sam spreman o državnoj imovini razgovarati sa svima. Ako zatražite recimo da građani Republike Srbije, Srbi koji žive u Republici Srbiji pogledaju kako je riješen taj izazov raspodjele državne imovine nakon raspada Jugoslavije, vidjet će kako je to urađeno u Srbiji, vidjet ćete da je to urađeno na sličan način na koji se očekuje da će to pitanje biti riješeno i u BiH. Dakle, problem nije državna imovina. Problem je u pogrešnom razumijevanju gospodina Dodika koji smatra da pravo na korištenje javne imovine jeste jedno pitanje koje bi definiralo da li postoji država ili ne.

Dodaje kako je jako iznenađen ovim neprihvatanjem pravnih činjenica i potrebe da se napravi raspodjela državne imovine između države, entiteta, kantona, općina i da se zapravo o tom

pitanju razgovara na ovaj način.

Christian Schmidt: Ja imam dosta iskustva u ovoj oblasti jer sam zajedno sa nekim kolegama sudjelovao kada se recimo rješavalo ovo pitanje u pogledu imovine Istočne Njemačke i kada su rješavane stvari kod nas u Njemačkoj. Tako da ne znam u čemu je ovdje problem. Jasna poruka s moje strane, postoji dobar način i dobra mogućnost da se ovo pitanje riješi samo je za to potrebna spremnost za rješavanje. Pitanja postojanja entiteta se ne vežu sa ovom nekom situacijom gdje se postavlja pitanje možete li staviti zastavu na svako drvo pored kojeg prođete.

Upitan da li će, ukoliko se ne postigne dogovor oko raspodjele državne imovine, iskoristiti i nametnuti Zakon o državnoj imovini, kazao je da to "nije samo posao isključivo visokog predstavnika".

Christian Schmidt: Mislim da ove godine moramo vidjeti pomake, odnosno razvoj situacije u ovom pogledu. Ovo nije samo posao isključivo visokog predstavnika, mi imamo tijesnu saradnju i sa zemljama članicama EU, koje trebaju da nam daju primjere, između ostalog, u rješavanju ovog pitanja u njihovim zemljama, a ja računam također da će biti jednog razumnog razmišljanja i od strane političke elite u RS. Kada govorimo o EU integracijama zato nam je definitivno potrebna pravna država. To znači da umjesto da imate samo neke retoričke postere koje objavljujete, umjesto toga trebate da vodite računa o svojim građanima, njihovima željama i volji. Tako da sam vrlo optimističan.

Govoreći o usvajanju Rezolucije o Srebrenici u UN-u, kazao je da je lično zahvalan što je do toga došlo.

Christian Schmidt: Prošle godine 11. jula u Srebrenici sam upravo pozvao da se uvede jedan dan na međunarodnom nivou na koji bi se obilježavalo dešavanja u Srebrenici. Mislim da je ovo najbolji recept da se izbjegne razvoj jednog kancera, tako

da kažem, koji bi značio neobilježavanje i neizvlačenje poruka iz onog što se desilo u Srebrenici. To gledam kao na jednu vrstu kancera koji ima potencijal da se proširi. Ne možete praviti poređenja između genocida koji su se desili, recimo, i u mojoj zemlji. Postoji velika odgovornost, odnosno, naši preci imaju veliku odgovornost političku, i na druge načine za strahovita dešavanja koja su se desila, i za Holokaust. Nakon takvih dešavanja morate proći jednom dugačkom dolinom, dolinom tuge i suza, i nakon toga, kada prođete kroz taj jedan proces, morate kazati: Nikada više!

Naglasio je da je naš ljudski zadatak obilježiti stradanja nevinih žrtava koje su ubijene na tako strašan način. Pozvao je sve da obilježe stradanja, naglasivši kako je to obaveza svih bez obzira iz kojeg naroda dolaze i pripadaju.

Christian Schmidt: Ovo nije usmjereno niti protiv jednog naroda, niti protiv jedne zemlje, ne radi se o ničemu što je protiv Srbije, nego se radi o zločinima koji su počinjeni i to su zločini protiv čovječnosti i da, oni trebaju da se obilježavaju. Vidjeli smo da su sve zemlje uz izuzetak Srbije, sve zemlje koje su bile nekada dio SFRJ podržale ovu rezoluciju.

Upitali smo ga i kako gleda na negiranje genocida, s obzirom da je to Krivičnim zakonom kažnjivo, i to zakonom koji je nametnut bonskim ovlastima bivšeg visokog predstavnika, te šta bonske ovlasti u konačnici znače.

Christian Schmidt: Mislím da moramo vidjeti kako ide sa tom provedbom odluka. To mislim i sa svoje strane, a također vidim da OSCE i neke druge institucije rade sličnu stvar. To se radi u saradnji sa Rezidualnim mehanizmom. Neka pravila se i poštuju. Recimo, prošli put kada sam se koristio bonskim ovlastima donio sam neke izmjene koje znače da osobe koje su presuđeni ratni zločinci, za koje je presude donio Haški tribunal ili neki nacionalni sud, da su to osobe koje ne mogu da se kandidiraju na izborima i sudjeluju u izbornom procesu.

Ovdje se ne radi o tome da pokušavamo da oduzimamo na neki način nešto od onoga što je historija ove zemlje i ovog regiona, nego se radi da pokušavamo da tu krivicu svedemo na individualnu krivicu i da odgovornost svedemo na pojedince koji su počinili i bili nalogodavci tih zločina. Svaka osoba koja je stradala i ubijena u agresiji ili genocidu ima pravo da se njeno stradanje obilježi. Mislím da ne treba biti nespornazuma, u EU postoje standardi i pravila. A one zemlje koje podnesu aplikaciju za članstvo u EU moraju poštovati ta pravila što znači da će postojati dodatne mogućnosti za provedbu ovih pravila koje imamo ovdje.

Jasne poruke uputio je za dešavanja u Srebrenici, najave promjene naziva grada, o položaju Bošnjaka i stvarima s kojima se suočavaju.

Christian Schmidt: To su stvari koje zabrinjavaju. Sljedeće sedmice kada bude sjednica Vijeća za provedbu mira imat ćemo i ovu temu na dnevnom redu. Pozvao sam bivšeg gradonačelnika Srebrenice i zamjenika predsjednika RS-a da i on sudjeluje na toj sjednici kako bi dao svoje stavove o ovoj situaciji. Mislím da je potrebno podsjetiti vrlo jasno da entitet RS nije isključivo srpski entitet, nego da je to multietnički entitet i svi imaju ista prava. Ako vidimo da su pripadnici bošnjačkog naroda diskriminirani na različite načine u tom entitetu, onda je to jedna situacija koja ne može ostati takva. Ako bi se situacija nastavila razvijati da ima sve više istraga koje se provode protiv pripadnika bošnjačkog naroda to bi bilo nešto bi bilo zabrinjavajuće i u tom slučaju bi se moralo reagovati.

Naglasio je da je u BiH došao da pomogne zemlji na njenom putu generalno integracije i njenom putu integracije u Evropsku uniju, ali isto tako i da još jednom potcrta opredjeljenje međunarodne zajednice da se oni principi koji su ustanovljeni u Dejtonu ovdje poštuju i da se stvari organiziraju i dešavaju u skladu sa tim principima i pravilima iz Dejtona.

Na pitanje je li mir ugrožen kazao je da je politički doveden

u pitanje.

Christian Schmidt: Mir u onom smislu na koji se gleda kao na mir nepostojanja nasilja i neke vojne opasnosti, mir nije ugrožen.

Kada je u pitanju ugovor Islamske zajednice sa državom kazao je da to nije pitanje koje je u okviru i nadležnosti visokog predstavnika, jer se, kako kaže radi o pitanju koje je vezano za dugogodišnju tradiciju zajedničkog života u BiH, zbog čega o njemu trebaju da odlučuju državne institucije.

Christian Schmidt: Što se tiče Mostara, mislim da sam u dobroj mjeri informiran o situaciji. Intenzivno sam razgovarao i sa muftijom mostarskim i sa gradonačelnikom Mostara. Ovo je jedno pitanje na kojem se treba pažljivo raditi i mislim, ako mi dozvolite, ne bih ulazio sada u detalje, ali svakako to je jedna tema na kojoj radi puno ljudi, uključujući i mene.